CZU:821.135.1-1(478+477).09+81’255.4
ORCID:0000-0003-4374-2154

Dumitru APETRI

Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chişinău)

RECEPTAREA POEZIEI ROMÂNEȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA ȘI REGIUNEA CERNĂUȚI ÎN UCRAINA PRIN TRADUCERI: ASPECTUL SELECTĂRII

The receiving of the Romanian poetry of the Republic of Moldova and the region Cernăuți in Ukraine: the selection aspect

Abstract: The article „Receiving the Romanian poetry from the Republic of Moldova and region Cernaitiin Ukraine by translations: a selection aspect” contains meditation substandard process thathastaken place in the lasts even decades. The phenomenon is investigated through the prism of the selection criteria of the works. The total volume of interpretations (16 books belonging to some poets and 3 ant ho logical collections) is considered a positive and salutary factor, but then on-existence of the poetic creation made until the 50s of the last century leaves the impression, emphasizes the author, of alack of tradition and continuity within the donor literary context – a fact that does not correspond to reality. The article is accompanied by an analytical bibliography of translations.
Keywords: translations, selection, reception, contribution, offering.

Rezumat: Articolul „Receptarea poeziei românești din R. Moldova şi regiunea Cernăuți în Ucraina prin traduceri: aspectul selectării” conține meditații asupra procesului indicat care s-a produs în ultimele șapte decenii. Fenomenul este investigat prin prisma criteriilor de selectare a operelor. Volumul total de tălmăciri (16 cărți care aparțin unor poeți şi 3 culegeri antologice) este considerat ca factor pozitiv şi salutabil, dar inexistența creației poetice înfăptuite până în anii ’50 ai secolului trecut lasă impresia, accentuează autorul, de lipsă a unei tradiții şi continuități în cadrul contextului literar donator – fapt care nu corespunde realității. Articolul e însoți de o bibliografie analitică a traducerilor.
Cuvinte-cheie: traduceri, selecție, receptare, contribuție, aport

În cadrul interacţiunilor literare româno-ucrainene, care s-au produs în ultimele 7 decenii, distingem 4 modalităţi de promovare/receptare a poeziei şi folclorului românesc din Basarabia şi regiunea Cernăuţi în Ucraina: traducerea artistică, interpretarea critică, reflectarea artistică şi reinterpretarea poetică. Dintre acestea cea mai prolifică s-a dovedit a fi **traducerea artistică**.

În total, la etapa actuală avem traduse 20 de cărţi de poezie, 30 de proză, 5 de dramaturgie, 7 din creaţia folclorică verbală şi 4 culegeri plurigenuriale, deci,

BDD-A31605 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:01:26 UTC)

în total 66 de unităţi editoriale. Cifra este impunătoare, resursele umane şi cele tipografice antrenate în proces au fost solide, dar, privite sub aspectul selectări, acţiunile nu totdeauna au fost reuşite.

E bine că printre poeţi figurează Grigore Vieru cu 3 plachete: *Curcubeul, Coarda colorată* şi *Numărătoarea*, destinate vârstei tinere şcolare şi cu volumul *Mamei* pentru maturi. Este salutabilă, de asemenea, prezenţa lui Andrei Lupan cu volumul *Semn bun*, a lui Emilian Bucov cu poemul antologic *Andrieş*, a poeţilor Liviu Damian, Vasile Leviţchi, Arcadie Suceveanu, Ilie T. Zegrea şi Vasile Tărâţeanu, dar e regretabilă lipsa a doi clasici basarabeni de origine – Bogdan P.-Hasdeu şi Alexe Mateevici, dar şi a astfel de nume contemporane precum sunt Nicolae Dabija, Vasile Romanciuc, Petru Cărare, Leonida Lari, Teo Chiriac, Efim Tarlapan ş.a., iar din septentrionul literar e de regretat absenţa poetului-martir Ilie Motrescu şi a poetului Grigore Bostan, creaţia căruia se impune prin consistenţă ideatică şi substanţă umoristică şi satirică.

Un anumit număr de creaţii poetice cuprind şi culegerile antologice plurigenuriale (*Молдавія. Збірка творів молдавських радянських письменників. Поезія та проза; Cântecele Moldovei – Пісні Молдавії; Сузір'я*, 8-*ій випуск*: *Вір*ші, *оповідання*, *наріси та статті письменників братньої Молдавії*; *Голоси Молдавії. Репертуарний збірник*: *поезія*, *проза*, *драматургія*, *запис одного танца*; *Молдавські народні пісні*: *Пісенник*) care au apărut la Kiev între anii 1953-1977, dar acestea vor fi luate în discuţie într-un articol aparte.

O privire generală asupra compartimentului de creaţii poetice, traduse de ucraineni în perioada de timp 1954-2017, scoate în vileag următorul tablou: pe masa cititorului din republica vecină au ajuns 8 plachete ce aparţin poeţilor basarabeni semnate de Grigore Vieru, Petrea Darienco, Liviu Damian, Emilian Bucov şi Andei Lupan, 5 plachete ale creatorilor de versuri din nordul Bucovinei (Vasile Leviţchi, Mircea Lutic, Arcadie Suceveanu, Vasile Tărâţeanu) şi 3 volume antologice: *Весняні кодри – Codri de primăvară*, 1973, *Молдавська радянська поезія – Poezia moldovenească sovietică*, 1975 şi *Збратані ліри – Lire înfrăţite*, 1979.

În anii '70 s-au depus câteva eforturi editoriale în scopul de a-i oferi cititorului ucrainean imagini panoramice despre creaţia versificată românească făurită în spatiile indicate. Volumul *Codrii de primăvară* întruneşte rodul literar al tinerilor poeţi, antologia *Poezia moldovenească sovietică* inserează opere ale scriitorilor născuţi până la război sau în primii lui ani, iar culegerea bilingvă *Lire înfrăţite* (în românește și ucrainește) conține texte ale scriitorilor moldoveni dedicate Ucrainei și creații ale condeierilor ucraineni consacrate Moldovei.

Cititorul ucrainean, luând cunoştinţă de fondul de traduceri din poezia românească de la est de Prut şi din regiunea Cernăuţi, îşi poate crea impresia că în aceste spaţii activitatea literară îşi ia începuturile în anii '50 ai secolului trecut, pe când realitatea e cu totul alta.

BDD-A31605 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:01:26 UTC)

În secolul XIX şi la începutul secolului XX, în Ţara Fagilor, s-au manifestat ca poeţi valoroşi Tudor Robeanu, cu versuri de o „cantabilitate cristalină” (Leca Morariu), Vasile Bumbac, cel mai strălucit autor de ode în literatura bucovineană, dar şi de poezii antologice, Gavriil Rotică, supranumit Octavian Goga al Bucovinei, Adrian Forgaci, Dimitrie Petrino, Vasile Calmunţchi, Samson Bodnărescu, Vasile Huţan, Constantin Dracinschi, Sever Beica-Costineanu, Temistocle Bocancea, Nicu Dracea ş.a. A se vedea în acest sens solida lucrare antologică întocmită de Grigore Bostan şi Lora Bostan „Pagini de literatură română. Bucovina, regiunea Cernăuţi, 1775-2000”. – Cernăuţi, Editura „Alexandru cel Bun”, 2000, 638 p.

După acest segment solid de timp urmează perioada interbelică ce este, pe drept, calificată ca răstimp de mare efervescenţă literară. Nu considerăm necesar să înşirăm şi aici multe nume, de aceea, ne limităm a informa cititorul că, în anii respectivi, scriitorii bucovineni au editat peste 20 de plachete de creaţie poetică. Nu întâmplător unul dintre ei, George Drumur, a rostit o frază edificatoare: „Unde se întâlnesc câţiva bucovineni, acolo creşte şi poezia”.

Nominalizându-i pe autorii traduşi, pe unele opere ale lor şi, determinând tipul de unităţi editoriale, e necesar să scoatem în evidenţă numele personalităţilor – promotori activi ai nobilului dialog literar româno-ucrainean prin intermediul replăsmuirilor poetice şi a unor componente adiacente ale acestuia – antologare, note biobibliografice, prefeţe etc.

Bucură în mod deosebit faptul că printre traducătorii de opere versificate îi aflăm pe poeţii ucraineni ce au devenit clasici ai literaturi lor naţionale din secolul al XX-lea: Andrii Malâşko, Mikola Nagnâbida, Pavlo Tâcina, Vitalii Korotici, Boris Oliinik, Dmitro Pavlâc’ko, Stanislav Tel’niuk, Mikola Sânhaivski, Ivan Draci, Stepan Oliinik, Valentin Bâc’ko şi Oles’Lupii – autorii de numeroase volume de poezie apărute în limba ucraineană şi traduse în alte limbi, laureaţi de premii literare de diverse categorii, scriitori bine cunoscuţi şi în afara spaţiului geografic ucrainean.

Aceşti promotori ai poeziei româneşti din Basarabia şi regiunea Cernăuți în anturajul cultural ucrainean sunt urmaţi de un şir de scriitori din patria lui Taras Şevcenko, care îmbină reuşit creaţia poetică şi munca dificilă şi nobilă de traducător. E vorba despre Andrii Miastkivski, Volodimir Luciuk, Vitalii Kolodii, Volodimir Zatulâviter, Tamara Kolomieţi, Petro Zasenko, Olexa Noviţki, Boris Stepaniuk, Stanislav Tel’niuk, Svetlana Iovenko, Mihailo Tkaci, Volodimir Poiată, Bogdan Melniciuk, Anatol Dobreanski şi mulţi alţii.

E necesar să scoatem în vileag şi contribuţia acelor scriitori ucraineni care, în paralel cu munca de traducători, s-au manifestat şi prin alte acţiuni de promovare a poeziei româneşti în spaţiul literar ucrainean. Volumul lui Petrea Darienco *Зустріч із друзʼями – Întâlnire cu prietenii*. *Versuri şi poeme* a apărut prefaţat de prestigiosul poet Mikola Nagnâbida, tot el e şi redactorul traducerilor autorizate. Culegerea antologică *Весняні кодри – Codri de primăvară* a fost alcătuită de

BDD-A31605 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:01:26 UTC)

criticul literar şi traducătorul Volodimir Pianov în colaborare cu savantul şi scriitorul Mihai Cimpoi. La elaborarea celei mai solide lucrări antologice *Молдавська радянська поезія – Poezia moldovenească sovietică* au participat, în paralel cu scriitorii moldoveni Gheorghe Vodă, Pavel Boţu, Arhip Cibotaru şi Simion Cibotaru, distinşi oameni de litere ucraineni Platon Voron'ko, Andrii Miastkivski şi Mikola Nagnâbida.

Volumul de poezii şi poeme *Марафон – Maraton* de Liviu Damian îl are ca prefaţator pe prestigiosul poet ucrainean Ivan Draci şi ca antologator pe poeta Svetlana Iovenko. Cartea lui Grigore Vieru *Мамері – Mamei* e prefaţată de nominalizatul Ivan Draci şi e antologată de criticul şi cercetătorul literar Boris Şlapak. În paginile unităţii editoriale *Добрийзнак – Semn bun* de Andrei Lupan figurează ca prefaţator şi antologator nominalizatul Volodimir Pianov, iar placheta lui Mircea Lutic *У світлі сповідань – În lumea cuminecării* îl are ca prefaţator pe criticul şi cercetătorul literar Oleg Gainiceru. De menţionat că volumele semnate de Grigore Vieru şi Emilian Bucov, destinate copiilor şi adolescenţilor, s-au bucurat de o ilustrare de înaltă calitate.

Prin urmare, este diversă şi solidă activitatea tălmăcitorilor, a scriitorilor şi cercetătorilor literari ucraineni în calitate de promotori ai poeziei româneşti din Basarabia şi din regiunea Cernăuți în spaţiul literar-cultural al Ucrainei.

Bibliografia traducerilor:

1. *Lire înfrăţite = Збратані ліри*. Colectiv de traducători. Selecție și postfață („Al prieteniei cânt înnălțător") de D. Apetri. Chişinău: Literatura artistică, 1979. 176 c.

2. LUTIC, Mircea. *Ecou de foc: Poezii* = ЛЮТИК, Мірча. *Відлуння вогню*. Traduceri de Vitalii Kolodii. Notiță biobibliografică despre autor. Київ: redacția principală specializată de literatură în limba minorităților naționale din Ucraina. 2001. 189 c.

3. LUTIC, Mircea. *În lumina cuminecării* = ЛЮТИК, Мірча. *У світі сповідань*. Traducere în limba ucraineană de Vitalii Kolodii. Un poet liric prin vocație, Prefață de Oleg Gainiceru. Notițe biobibliografice despre autor și traducător. Cernăuți: Casa editorială „Букчек", 2011. 88 c.

4. LUTIC, Mircea. *Noimă* = ЛЮТИК, Мірча. *Суть*. Versuri în limbile română și ucraineană. Traduceri de Vitali Kolodii. Notiță biobibliografică despre autor. Cernăuți: Micto, 2000. 60 p.

5. SUCEVEANU, Arcadie. *Mărul îndrăgostit de vierme* = СУЧЕВЯНУ, Аркадіе. *Яблоко закохане в хробака*. Traducere în limba ucraineană de Vladimir Poiată. Arcadie Suceveanu – notiță biobibliografică, Notă despre traducător. Київ: Задруга, 2017. 144 c.

6. TĂRÂȚEANU, Vasile. *Eu sunt cel ce sunt: Poeme* = ТЕРИЦАНУ, Васіле. *Яістиннотот, ктое.* Traducător Vitalii Kolodii. Notiță biobibliografică despre autor. Referințe critice. Cernăuți: Editura „Alexandru cel Bun", 2010. 160 c.

7. ZEGREA, Ilie Tudor. *La marginea nopții: Poeme* = ЗЕГРЯ, Ілие Тудор. *На краю ночі.* În limbile română și ucraineană. Traducător Vitali Kolodii. Notițe biobibliografice despre

BDD-A31605 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:01:26 UTC)

autor şi traducător. Referinţe critice. Cernăuţi: Micto, 2004. 80 p.

8. БУКОВ, Ем. *Андріеш*: *Казка*. Pentru vârsta medie şcolară. Trad. din mold. de V. Bîcîko. Київ: Веселка, 1966. 107 с.

9. БУКОВ, Ем. *Андріеш*: *Казка*. Pentru vârsta medie. Trad. din mold. de V. Bîcîko. Київ: Молодь, 1954. 123 с.

10. ВІЕРУ, Г. *Кольорова скакалочка*: *Поезії*. Pentru vârsta şcolară tânără. Colectiv de traducători. Київ: Веселка, 1973. 87 с.

11. ВІЕРУ, Г. *Лічилочки*: *Вірші*. Pentru vârsta tânără şcolară. Trad. din mold. de P. Zasenko. Ilustrare artistică R. Saenko. Київ: Веселка, 1976. 32 с.

12. ВІЕРУ, Г. П. *Матері: Поезії*. Trad. din mold., prefaţă I. Draci, selecţie B. Şlapak. Київ: Радянський письменник, 1986. 159 с.

13. ВІЕРУ, Г. *Райдуга*: *Вірші*. Pentru preşcolari şi vârsta tânără şcolară. Trad. din mold. Київ: Веселка, 1969. 16 с.

14. *Весняні кодри: Молода поезія Молдавії*. Colectiv de traducători; Comori poetice ale vieţii – prefaţă de M. Cimpoi. Київ: Молодь, 1973. 256 с.

15. ДАРІЄНКО, П. *Зустріч із друз'ями*: *Вірші та поеми*. Trad. autorizată din mold. în redacţia lui M. Нагнибіда. Prima întâlnire – prefaţă de M. Нагнибіда. Київ: Дніпро, 1970. 160 с.

16. ДАМИАН, Л. С. *Марафон: Вірші та поеми*. Trad. din mold. Prefaţă I. F. Draci, selecţie S. A. Iovenko. Київ: Молодь, 1984. 136 с.

17. ЛЕВИЦЬКИЙ, В. *Признання*: *Поезії*. Trad. din mold. de A. Miastkivski. Київ: Радянський письменник, 1974. 62 с.

18. ЛУПАН, А. П. *Добрий знак: Поезії*. Trad. din mold. Prefaţă şi selecţie Vl. Pianov. Київ: Радянський письменник, 1987. 112 с.

19. *Молдавська радянська поезія*: *Антологія*. Colectiv de traducători. Selecţie Gh. Vodă şi A. Miastkivski. Poezia plaiului înnoit – studiu introductiv de S. Cibotaru. Colegiu de redacţie P. Boţu, P. Voronko, B. Istru, A. Miastkivski, M. Нагнібіда, A. Cibotaru. Київ: Дніпро, 1975. 326 с.

BDD-A31605 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:01:26 UTC)